

FAKULTA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ
MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

HOSPODÁŘSKÁ OPATŘENÍ PRO KRIZOVÉ STAVY

Procházka Josef

CÍLE

1. OBJASNIT PŘÍSTUPY K PLÁNOVÁNÍ A REALIZACI HOSPODÁŘSKÝCH OPATŘENÍ PRO KRIZOVÉ STAVY (HOPKS)
 - PLATNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA
 - ZÁKLADNÍ POJMY
2. OBJASNIT ROLI SPRÁVY STÁTNÍCH HMOTNÝCH REZERV (SSHR).

OBSAH

ÚVOD

1. ZÁKLADNÍ POJMOVÝ APARÁT

2. PLÁTNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA

3. SPRÁVA STÁTNÍCH HMOTNÝCH REZERV

ZÁVĚR

LITERATURA

ZÁKLADNÍ:

- Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatření pro krizové stavy
- Zákon č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv.

DOPORUČENÁ:

- Koncepce hospodářských opatření pro krizové stavy na léta 2019–2024 s výhledem do roku 2030, SSHR, Praha, 2018.
- Koncepce tvorby, udržování a využití zásob pro humanitární pomoc do roku 2020 s výhledem do roku 2030. Praha: SSHR, 2017

ÚVOD

MOTTO

- Pokud to myslíme s přípravou na krizi vážně, musíme mít k dispozici nejen dostatek **materiálních zásob**, ale také **funkční systém jejich výroby a doplňování**.
- K tomu jsou potřeba výrobní kapacity, které bohužel nezajistí jen státní podniky.
- Již za první republiky stát dával za **povinnost strategickým podnikům**, aby udržovaly schopnost vyrábět nárazově nezbytný materiál a výrobky nebo aby samy měly určité skladové zásoby.
- To samozřejmě nelze činit bez náležitých **finančních kompenzací** a hlavně bez změny naší mentality, která si navykla na život ve všeobecném bezpečí a blahu.

*Předsedkyně výboru pro obranu Poslanecké sněmovny
Parlamentu ČR, paní Černochová, duben 2020*

ZÁKLADNÍ POJMOVÝ APARÁT

KLÍČOVÁ SLOVA

- *Hospodářská opatření pro krizové stavy (HOPKS)*
- *Nouzové a válečné hospodářství*
- *Hospodářská mobilizace*
- *Regulační opatření*
- *Státní hmotné rezervy*
- *Výstavba infrastruktury pro HOPKS*

Hospodářská opatření pro krizové stavy (HOPKS)

- Zákona č. 241/2000 Sb., o HOPKS
- Organizační, materiální nebo finanční opatření pro zabezpečení nezbytné dodávky výrobků, prací a služeb, bez níž nelze zajistit překonání krizových stavů.
- HOPKS vytvářejí podmínky pro realizaci opatření krizového a havarijního plánování v praxi.
- HOPKS pokrývají jak vojenské, tak i nevojenské KS

Hospodářská opatření pro krizové stavy (HOPKS)

HOPKS ZAHRNÚJÍ:

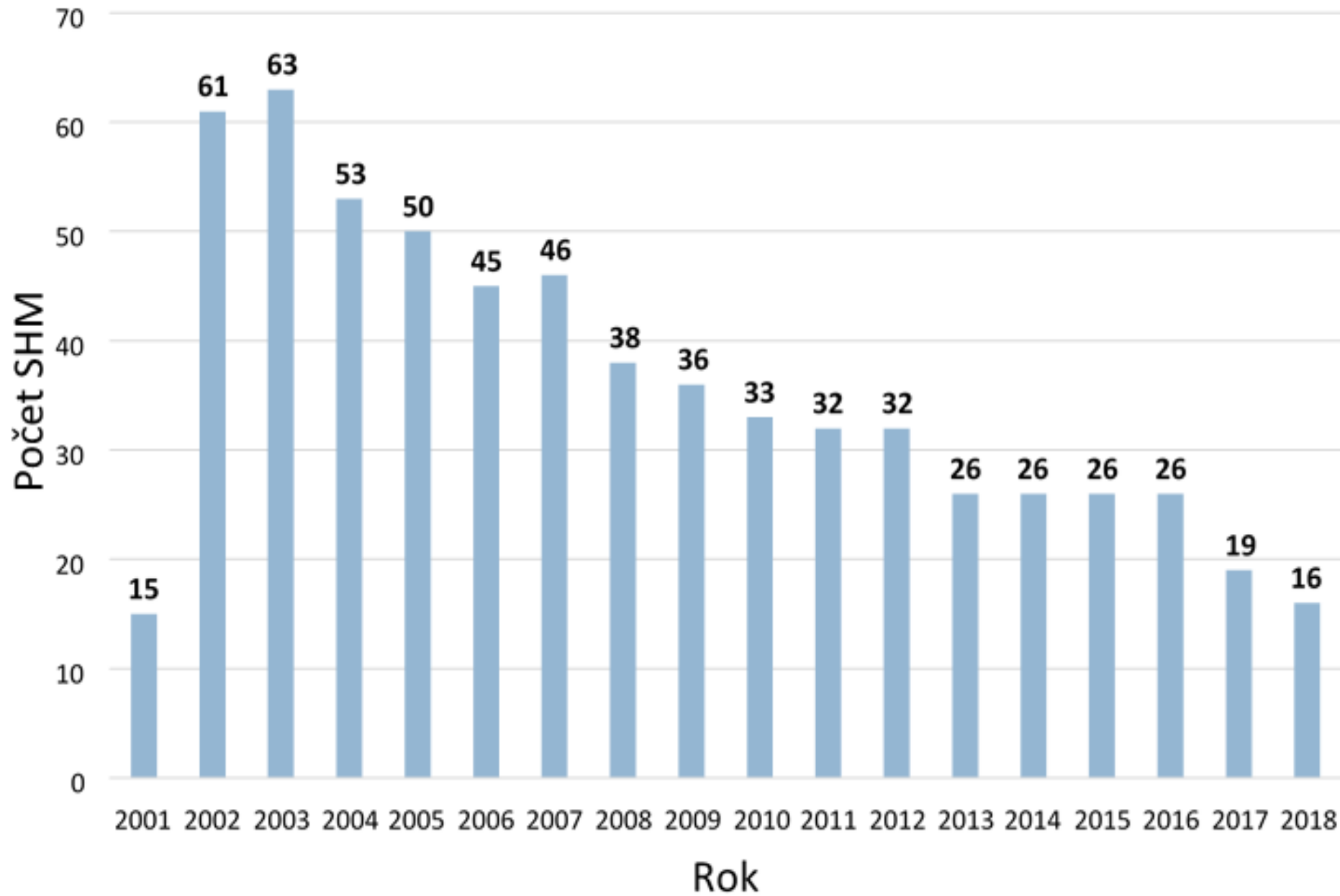
- Systém hospodářské mobilizace
- Systém nouzového hospodářství
- Vytváření a použití státních hmotných rezerv
- Výstavba a údržba infrastruktury
- Systém regulačních opatření

System hospodářské mobilizace

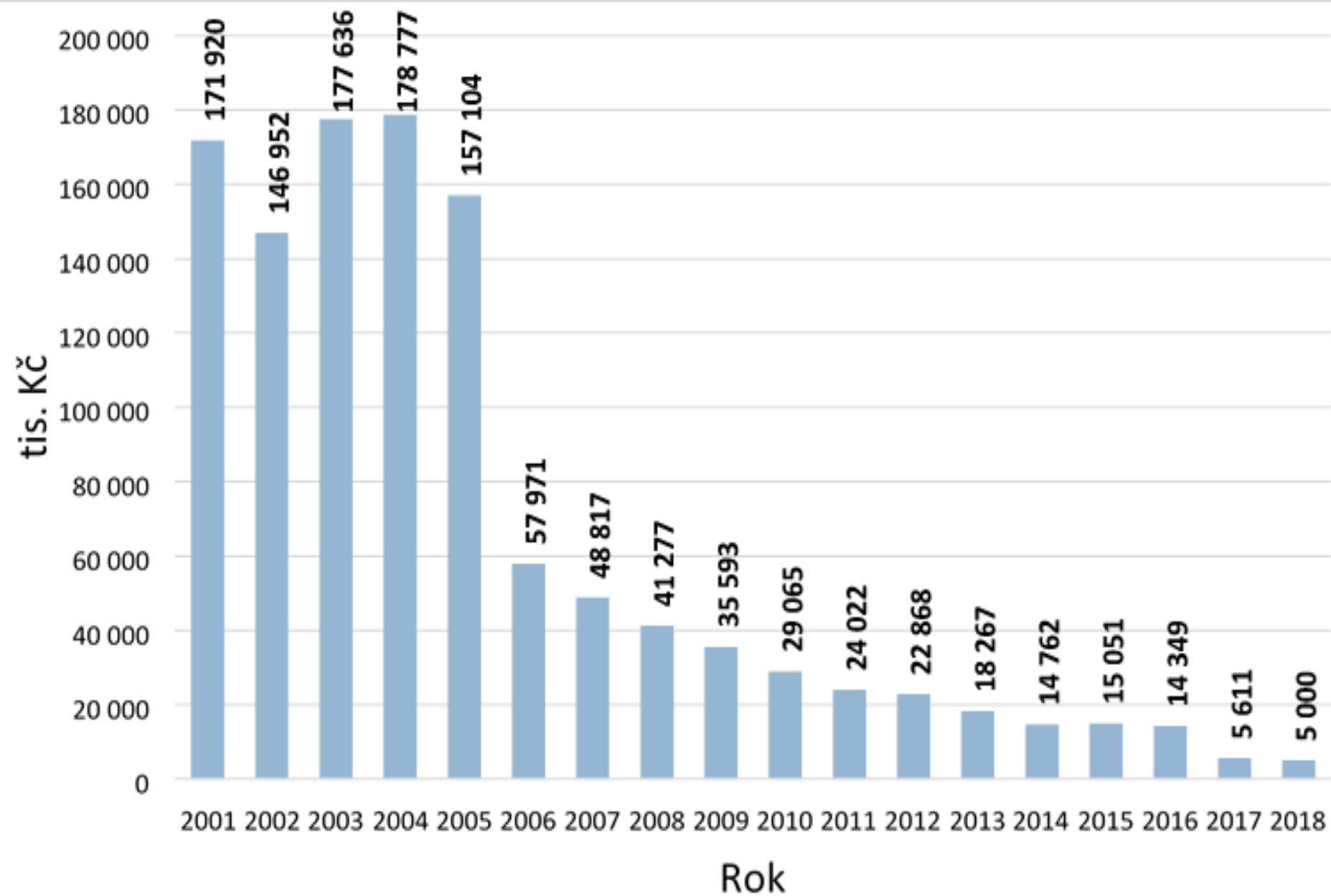
- Organizační, materiální, personální a jiná opatření pro zabezpečení **mobilizačních dodávek** pro potřeby OS a ozbrojených bezpečnostních sborů za SOS a VS
- Garantem hospodářské mobilizace (HM) je Správa státních hmotných rezerv (SSHR)
- SSHR zajišťuje procesy plánování, financování a kontroly.
- Objednavatelé mobilizačních dodávek (Ústřední správní úřady např. MO ČR)
- Podnikatelské subjekty – dodavatelé mobilizačních dodávek z celé ČR.
- Předmětem dodávek: výrobky, technika a náhradní díly, smluvní zajištění potřebných druhů oprav (běžné, střední, generální) a další služby.

Plán hospodářské mobilizace

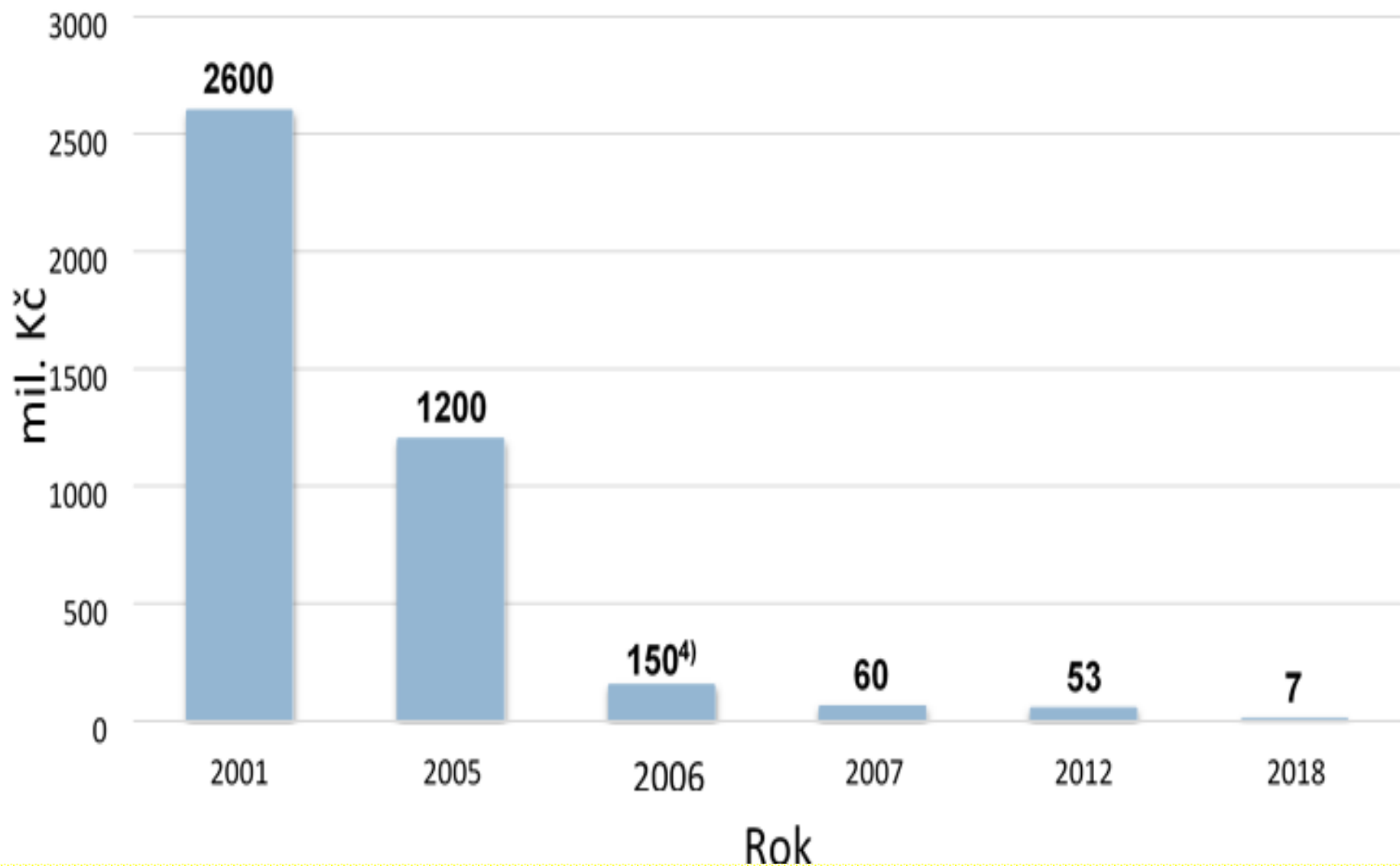
- Požadavky stanovují OS a ozbrojené bezpečnostní sbory.
- Odpovědným orgánem za zajištění těchto požadavků jsou ministerstva, do jejichž působnosti zabezpečení OS a ozbrojených bezpečnostních sborů patří (MO, MV, MS, MF).
- Objednatel mobilizační dodávky (SSHR) uzavře s dodavatelem smlouvu pro zajištění mobilizační dodávky.
- Výdaje jsou hrazeny z rozpočtové kapitoly SSHR.

Vývoj počtu subjektů hospodářské mobilizace
Zdroj: SSHR

Vývoj prostředků na zabezpečení hospodářské mobilizace
Zdroj: SSHR

Vývoj prostředků na mobilizační rezervy
Zdroj: SSHR

System nouzového hospodářství

- Součást HOPKS zabezpečující nezbytné dodávky pro uspokojení základních životních potřeb obyvatelstva, pro podporu činnosti HZS, ZZS, Policie a armády hasičských záchranných sborů a havarijních služeb a pro podporu výkonu státní správy,
- Dodávky by měly probíhat způsobem obvyklým pro období mimo krizové stavy.
- System nouzového hospodářství se využívá pro překonání **všech krizových stavů (SN, NS, SOS, VS)**.
- Tento system lze využít i za válečného stavu pro uspokojení potřeb civilních subjektů.

System válečného hospodářství

- Rozhodující část výrobních kapacit a služeb hospodářství státu pro zabezpečení činnosti **ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů**, uspokojení základních životních potřeb obyvatelstva a zachování základních funkcí státu.
- Vzniká transformací mírového hospodářství.
- Zahrnuje novou formulaci cílů, změnu výrobních programů, přeměnu průmyslu, evakuaci lidí, kapacit a materiálu, alokaci zdrojů a změnu v řízení.

Věcné zdroje

- Věcné prostředky podle krizového zákona tj. movitá nebo nemovitá věc nebo poskytovaná služba,
- Nezbytné dodávky podle zákona č. 241/2000 Sb., o HOPKS, tj. výrobky, práce nebo služby, bez nichž nelze zajistit překonání krizového stavu,
- Státní hmotné rezervy (SHR), tj.:
 - **pohotovostní zásoby (1%),**
 - **zásoby pro humanitární pomoc (0,03%)**
 - **hmotné rezervy (90%),**
 - **a mobilizační rezervy (9%).**

Státní hmotné rezervy

- Státem vytvořené zásoby důležitých surovin, materiálů, polotovarů a výrobků.
- Určené pro zajištění obranyschopnosti a obrany státu, ochranu **životně důležitých hospodářských zájmů státu**
- Zajišťování nezbytných dodávek:
 - v systému nouzového hospodářství
 - v systému hospodářské mobilizace,
 - pro humanitární pomoc a pro odstraňování následků krizových situací.

Struktura státních hmotných rezerv

Hmotné rezervy

(strategické rezervy státu -
zajišťují základní
ekonomické zájmy státu)

Zásoby pro humanitární pomoc

(pomoc pro postižené
osoby v rámci nouzového
hospodářství)

Státní hmotné rezervy (SHR)

Mobilizační rezervy

(nezbytné dodávky pro
ozbrojené síly
a ozbrojené bezpečnostní
sbory v systému
hospodářské mobilizace)

Pohotovostní zásoby

(nezbytné dodávky v rámci
nouzového hospodářství)

Strategické zásoby

- Část hmotných rezerv představující **zásoby životně důležitých** surovin, materiálů, výrobků a potravinových položek pro materiální zajištění obranyschopnosti a obrany státu, pro odstraňování následků krizových situací a pro ochranu životně důležitých hospodářských zájmů státu.

Nezbytná dodávka

- Dodávka výrobků, prací a služeb pro zajištění základních životních potřeb obyvatelstva, pro podporu činnosti OS, ozbrojených bezpečnostních sborů, HZS a havarijních služeb a pro podporu výkonu státní správy, **bez níž nelze zajistit překonání krizových stavů.**
- Dodavatelem jsou právnické osoby, jejichž předmět podnikání umožňuje dodání požadovaných komodit.
- Nezbytnou dodávku hradí orgán krizového řízení, který o ní rozhodl.
- Jsou využívány za podmínek stanovených zákonem pro řešení krizových situací.
- Zajištění nezbytných dodávek za krizové situace organizují orgány krizového řízení (krizové štáby) a dodávky zajišťují podnikatelské subjekty.

Plán nezbytných dodávek

- Základní plánovací dokument, přílohou krizového plánu
- Plánování nezbytných dodávek je spojeno s trvalým přehledem o nich a o jejich dodavatelích (IS Argis).
- IS Argis slouží pro informační a materiálovou podpora orgánů krizového řízení.
- Je provozován a spravován SSHR.
- Mohou do něj vstoupit další uživatelé včetně obcí s rozšířenou působností.
- Uživatelé mohou nárokovat a získat požadované nezbytné dodávky.
- Do systému vstupují vybrané ekonomické subjekty a poskytují požadované informace o svých kapacitách a o možných nezbytných dodávkách.

Regulační opatření

- Opatření sloužící ke snížení spotřeby nedostatkových surovin, výrobků a energií
- Usměrnění spotřeby těchto komodit v souladu s krizovými plány v případech, kdy krizová situace nabývá rozsahu a běžné ekonomické nástroje nejsou při zajišťování nezbytných dodávek dostatečně účinné.

HOSPODÁŘSKÁ OPATŘENÍ PRO KRIZOVÉ STAVY

HOPKS

- Součást **obranného plánování a CNP**
- Nezbytný nástroj k zajištění věcných zdrojů a služeb pro potřeby obranného plánování a CNP.

Vlivy:

- potřeba věcných zdrojů zabezpečovaných v systému hospodářské mobilizace pro obranné plánování a systému nouzového plánování pro CNP;
- schopností (včetně jejich znalostí) obranné průmyslové základny tyto požadavky zabezpečovat;
- výše přidělených finančních prostředků ze státního rozpočtu.

PODSTATA HOPKS

- Převážně materiální a technická podpora krizových opatření a postupů
- Potřeba materiálů a techniky je různorodá, dle typu a rozsahu krize.
- Nezbytné a mobilizační dodávky vycházejí z analýzy rizik ústředních správních úřadů, krajů a ORP (identifikaci potřeby)
- Mohou být zatíženy určitou kumulační, statistickou, či analytickou chybou. Snahou je maximalizovat požadavky a jistit svou připravenost.
- Udržování zásob pro krizové stavy a realizace opatření je finančně náročná.
- Hledán je kompromis mezi krizovou připraveností a náklady na tuto připravenost.

ÚČEL HOPKS

- Pro překonání krizové situace je využíván ekonomický potenciál státu, právnických a podnikajících fyzických osob.
- Systém HOPKS umožňuje přípravu na řešení krizových situací s využitím dostupných zdrojů ekonomických subjektů (právnických nebo podnikajících fyzických osob).
- Systém HOPKS umožňuje si předem ujasnit, co bude potřebné pro řešení KS, co bude možné zabezpečit u podnikatelské sféry a co bude nutné zabezpečit vytvořením dostatečných zásob.

HOPKS

- **Jsou přijímána po vyhlášení krizových stavů a jsou určena:**
- k uspokojení základních potřeb fyzických osob na území ČR umožňující přežití krizových stavů bez těžké újmy na zdraví
- pro podporu činnosti OS, ozbrojených bezpečnostních sborů, záchranných sborů, havarijních služeb a zdravotnické záchranné služby,
- pro podporu výkonu státní správy.

SYSTÉM HOPKS

Zahrnuje:

- systém nouzového hospodářství,
- systém hospodářské mobilizace,
- použití státních hmotných rezerv,
- výstavbu a údržbu infrastruktury,
- regulační opatření
- systému vazeb, smluv, zásob
- IS pro evidenci a řízení zajišťování věcných zdrojů
- Činnost Správy státních hmotných rezerv (SSHR).

Souhrn - místo a úloha jednotlivých součástí systému HOPKS

Stav nebezpečí Nouzový stav Stav ohrožení státu Válečný stav

Nouzové hospodářství

obyvatelstvo, HS, HZS, státní správa

Hospodářská mobilizace

OS, OBS

Hmotné rezervy

Regulační opatření

obyvatelstvo, OS, OBS, HS, HZS, st. správa

Infrastruktura

SPRÁVA STÁTNÍCH HMOTNÝCH REZERV

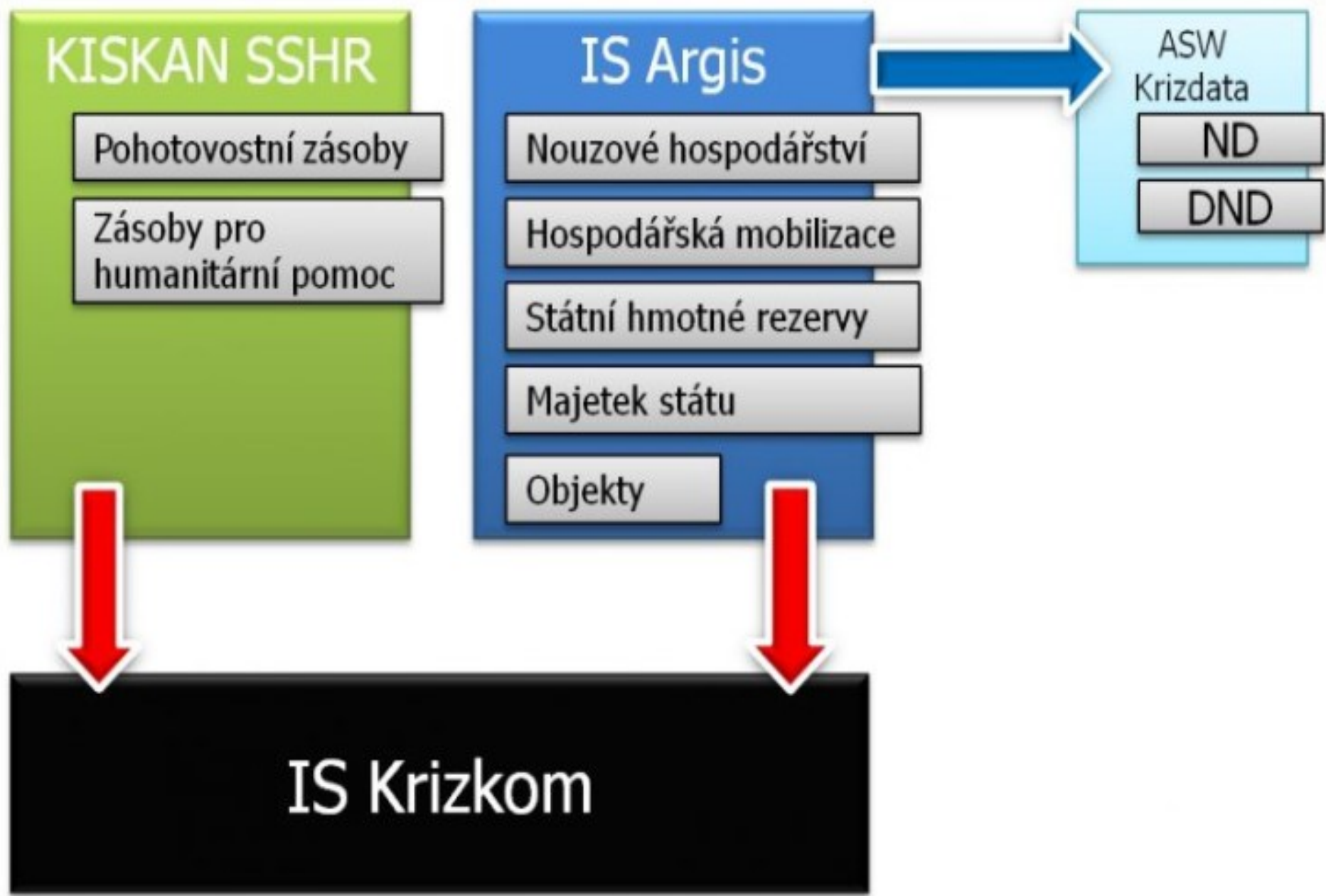
SPRÁVA STÁTNÍCH HMOTNÝCH REZERV

Zajišťuje:

- pořízení položek SHR,
- financování realizace prvků infrastruktury (sklady, kryty, sila na zemědělské produkty,...),
- financování uchování výrobních schopností,
- financování přípravy mobilizačních dodávek
- informační podporu HOPKS a podporu rozhodování orgánů krizového **řízení** (informace o věcných zdrojích potřebných k pokrytí nezbytných dodávek).

PLÁN VYTVÁŘENÍ A UDRŽOVÁNÍ SHR

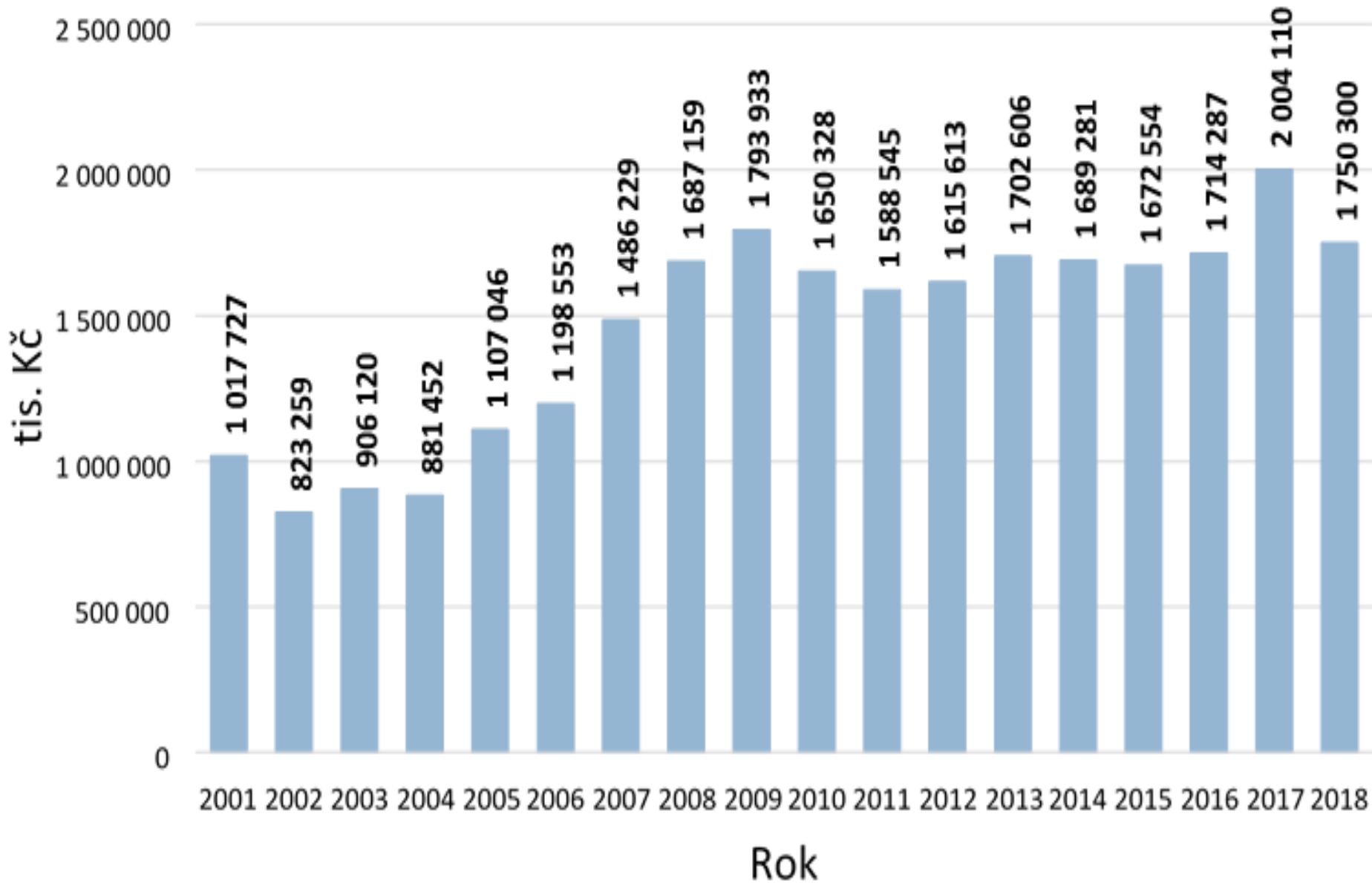
- Základní plánovací dokument pro zajištění opatření v oblasti nouzového hospodářství, hospodářské mobilizace a tvorby státních hmotných rezerv (SHR)
- Požadavky uplatňují ústřední správní úřady
- Přílohu tvoří:
 - skladba hmotných rezerv,
 - jejich minimální limity
 - a orientační cílové stavy.
- Plán zpracovává SSHR, dvouleté cykly,
- Projednává Bezpečnostní rada státu
- Schvaluje vláda

Funkční schéma informačních systémů pro podporu HOPKS

Hmotné rezervy

- Vybrané základní suroviny, materiály, polotovary a výrobky.
- Určeny pro zajištění obranyschopnosti a obrany státu, pro odstraňování následků krizových situací a pro ochranu životně důležitých hospodářských zájmů státu.
- Struktura hmotných rezerv:
 - Ropa a ropné produkty
 - Potraviny
 - Kovy
 - Ostatní strategické materiály

Vývoj výdajů na zajištění hmotných rezerv
Zdroj: SSHR

Pohotovostní zásoby (1)

- Zajištění nezbytných dodávek v systému nouzového hospodářství pro podporu obyvatelstva, činnosti havarijních služeb a hasičských záchranných sborů, které **nelze zajistit obvyklým způsobem na území ČR**
- Vytvářejí se na základě požadavků vyplývajících z krizových plánů ústředních správních úřadů.
- Vytvářejí se v případě, kdy ústřední správní úřad není schopen z časového, ekonomického, či jiného hlediska (např. množství, či unikátnost výroby) zajistit nezbytnou dodávku od ekonomických subjektů.
- V tomto případě je možné ekonomické zásoby pořídit z prostředků státu a udržovat je na skladu jako PZ.

Pohotovostní zásoby (2)

- O použití PZ rozhoduje vedoucí ústředního správního úřadu, na jehož žádost byly pohotovostní zásoby vytvořeny.
- O použití PZ po vyhlášení stavu nebezpečí může rozhodnout krajský úřad, pokud:
 - jsou uloženy v jeho správním obvodu,
 - použití PZ je v jeho plánu nezbytných dodávek
 - a budou použity k odvrácení ohrožení života nebo zdraví obyvatel nebo odvrácení značné škody.

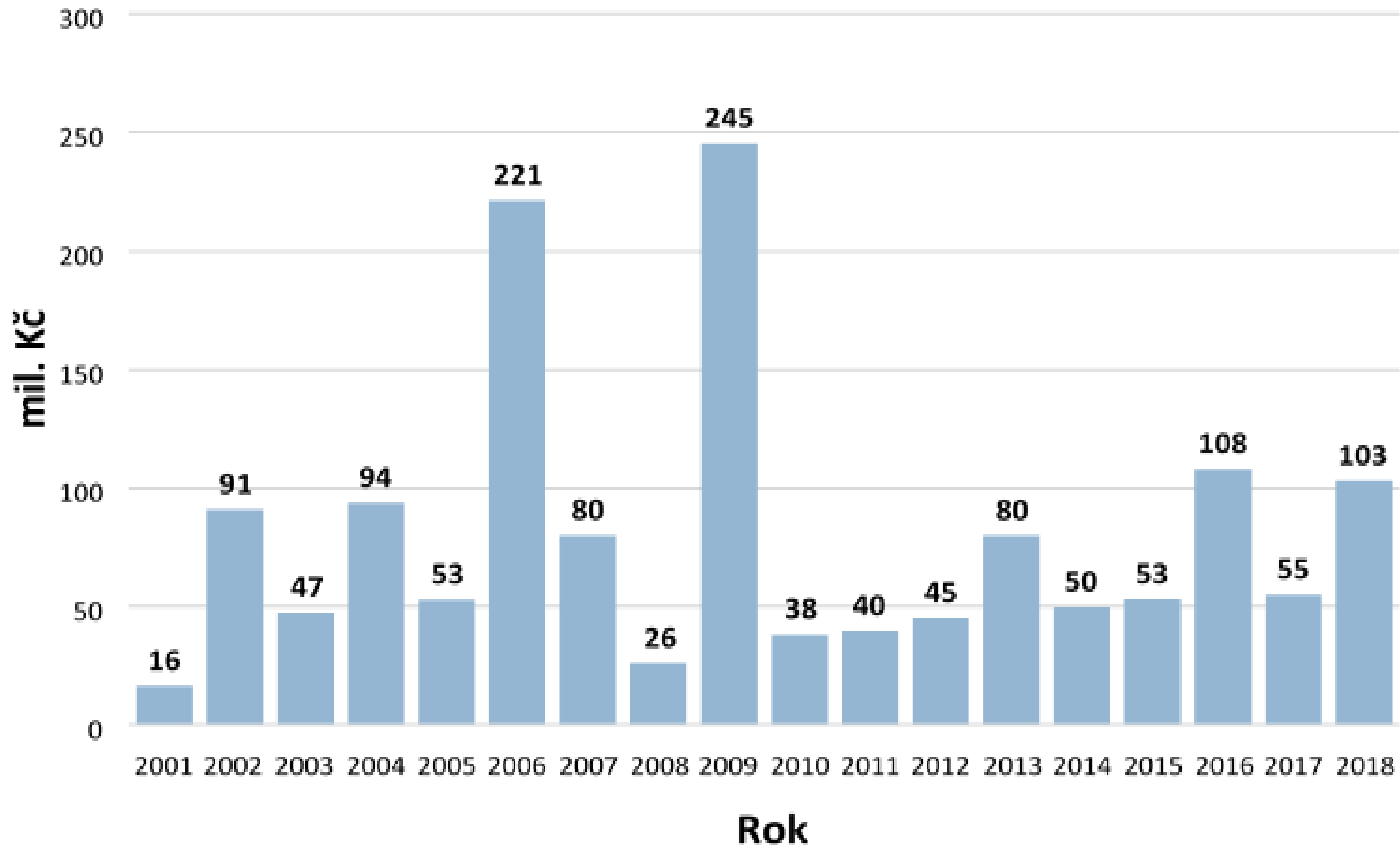
Zásoby pro humanitární pomoc (1)

- Vytvářeny v systému státních hmotných rezerv, ale **jsou součástí systému nouzového hospodářství.**
- Zásoby humanitární pomoci (ZHP) udržuje SSHR.
- Vlastníkem je stát.
- O vydání rozhoduje předseda SSHR na základě požadavku krajského úřadu, obecního úřadu s rozšířenou působností.
- Přidělení zásob pro humanitární pomoc fyzickým osobám vážně postiženým krizovou situací zajišťuje hejtman nebo starosta obce s rozšířenou působností, kterému byly zásoby pro humanitární pomoc poskytnuty.
- Vydané zásoby se neuhrazují, ani nevracejí.

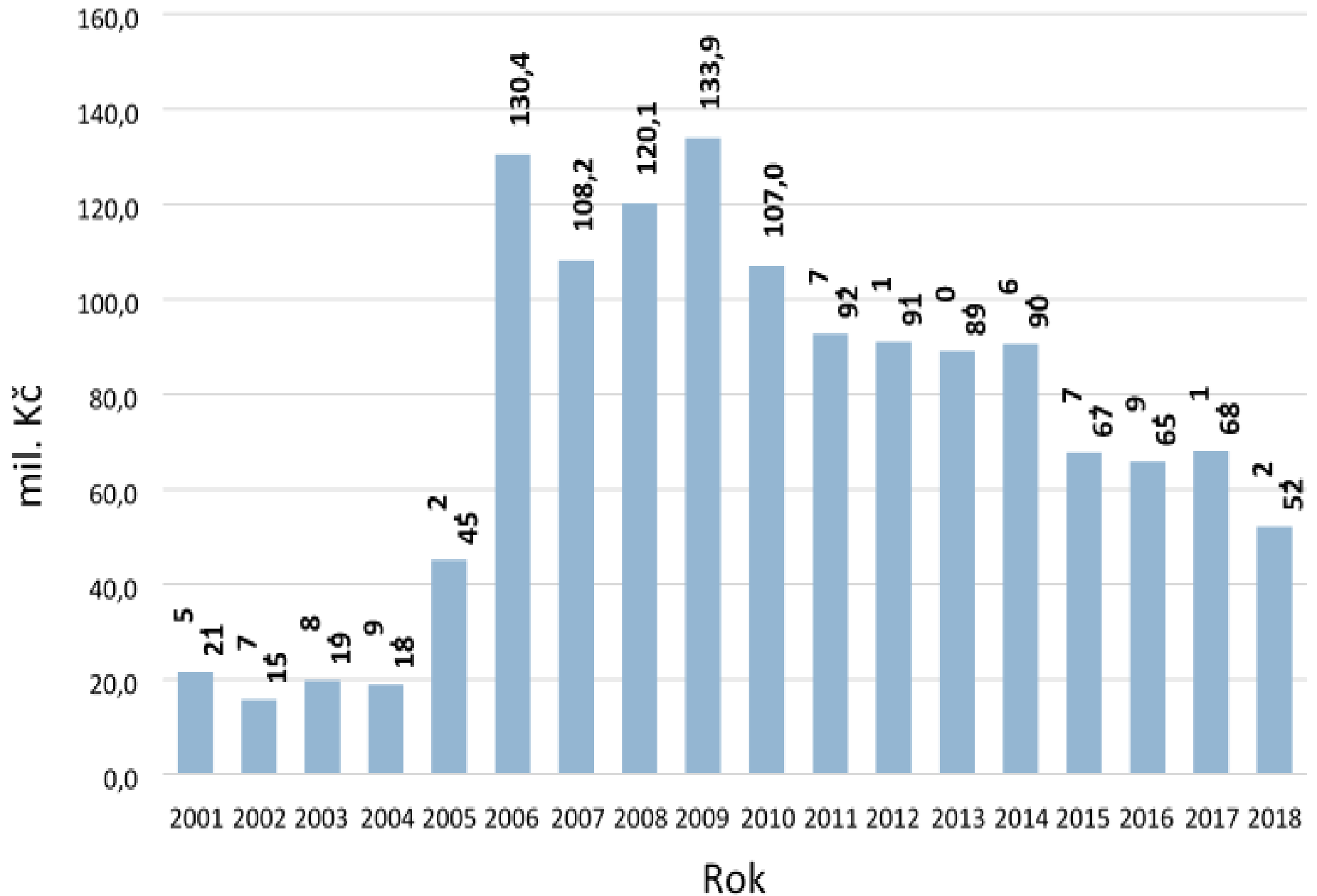
Zásoby pro humanitární pomoc (2)

Zahrnují:

- nouzové dodávky potravin,
- balenou pitnou vodu,
- základní hygienické potřeby,
- pracovní vybavení,
- nouzové osvětlení,
- prostředky umožňující nouzový nocleh, a další potřebné vybavení.

Výdaje na nákup, obměny a záměnu PZ a ZHP
Zdroj: SSHR

Výdaje na oblast nouzového hospodářství
Zdroj: SSHR

ZÁVĚR

- ČR disponuje komplexním systémem HOPKS
- Systém pokrývá materiální potřeby a služby pro vojenské i nevojenské KS
- SSHR koordinuje, plánuje, financuje a řídí HOPKS
- Systém je přizpůsobován vývoji bezpečnostního prostředí a ekonomickým možnostem státu
- Systém HOPKS upravován dle zkušeností (KS, cvičení)
- Opatření hospodářské mobilizace prošla významnou redukcí, není jednoznačně vymezena budoucí poptávka ze strany OS